

## РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за получаване на образователната и  
научната степен „Доктор” по научната специалност 05.05.17  
Наказателен процес

Автор на дисертационния труд: Добрин Младенов Несторов

Тема на дисертационния труд: „Критерии за повишаване  
обективността на съдебно-почерковите експертизи за нуждите на  
Наказателния процес”

Научен ръководител: доц., д-р Добринка Чанкова  
Рецензент: проф., д-р Иван Владимиров Боев

Дисертационният труд е представен пред научното жури към  
Правно-историческия факултет при ЮЗУ „Св. Н. Рилски” за получаване на  
образователната и научната степен „Доктор” по специалност 05.05.17  
Наказателен процес.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита от  
разширен катедрен съвет на катедра „Публичноправни науки и публичен  
мениджмънт” към Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Св. Н. Рилски”.

Докторантът е роден на 03.04.1960 г. През 1974-1978 г.  
завършва средно образование, а през 1981-1987 г. - висше образование по  
специалността „Български език и литература” с ниво на придобита  
квалификация „Магистър”. От м. ноември до момента на защитата е  
докторант при катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт”

към Правно-исторически факултет. Дълги години работи като експерт в НИКК-МВР, където основната негова дейност е свързана с изготвянето на съдебно-почеркови експертизи (СПЕ), ръководител на експертна и научна дейност, самият той е научен сътрудник I степен и работата му в тази насока е научно-изследователска, практико-приложна и преподавателска. През тези години той е изградил умения за работа в екип, включително и международен (работи като полицейски наблюдател в мисиите на ООН и ЕС в Босна и Херцеговина през 1999-2004 г.), научно-изследователски способности и качества за преподаване на научни познания и практически опит, което несъмнено му е позволило да направи и съответните научни и практически изследвания, да разработи представената дисертация и да изведе научните, научно-приложните и практико-приложните изводи и препоръки, които несъмнено ще подобрят качествено СПЕ и наказателното съдопроизводство.

Представената дисертация се състои от увод, четири глави, изводи и предложения, списъци с използваната литература, нормативни актове и приложения. Общият обем е 243 стр., от които основен текст, 3 таблици, 80 фигури и една схема, литература. Последната е от 57 заглавия на български, английски, немски и руски език. Приложен е автореферат на дисертационния труд, който напълно съответства на утвърдените в теорията и практиката изисквания. Авторът е представил и публикации, които са свързани с темата на дисертационното изследване. Те са 6 на брой и са отпечатани в легитимни издателства за специализирана литература. Една е в съавторство на английски език.

Структурата на дисертационния труд е добре балансирана и съответства на съдържанието в разработката, а последователността на изложението е предопределена от системата за създаване на методика за извършване на СПЕ в наказателното производство. Въпросите са разгледани в логическа последователност, предметност и оригиналност. Изложението е напълно самостоятелно, творчески продукт на извършената изследователска работа, а не репродукция или рефериране на чужди произведения или на тривиални криминалистически мисли.

В изследването са приложени научните и практическите знания и умения, които притежава дисертантът за всестранен анализ, обобщения и изводи по разглежданата проблематика.

Дисертационният труд е посветен на едно важно, твърде комплицирано и недостатъчно изяснено и разработено криминалистическо

учение – изследване на почерка с цел идентификация на лицето, което го е положило в конкретен документ, макар че корените на СПЕ могат да се открият още от дълбоката древност на човечеството. Този вид криминалистическо изследване е своеобразен, но присъщ на нашата съдебна практика. В криминалистическата теория обаче липсва цялостна монография или студия, която да отговори на проблемите, свързани с този вид изследване.

Актуалността на темата се определя от практическото и теоретическото значение на СПЕ. През последните години този вид изследване нараства непрекъснато и може да се каже значително. В практиката на съдебното и досъдебното производство и в тази на вещите лица възникват спорни и противоречиво решавани случаи и хипотези, а това води до неефективност на защитата на наказателноправните обществени отношения. Несъмнено цялостното творческо изследване на проблематиката ще съдейства за практическото усъвършенстване на организацията на СПЕ, а оттук и практическото приложение на наказателноправните и наказателнопроцесуалните норми, както и повишаване на тяхната ефективност.

С оглед на това СПЕ са разгледани на основите на общото учение за СЕ и своеобразието им в криминалистическите изследвания.

В дисертацията са използвани историческия, структурния и сравнителния метод. Направени са исторически и сравнително правни разграничения и уточнения.

Дисертантът познава нормативните, практическите и теоретическите аспекти на тази проблематика. Литературните източници са малко на брой, но авторът се е постарал да събере почти всички достъпни у нас близки или косвени изследвания, които е ползвал коректно, анализирал всестранно и оценявал добросъвестно и творчески.

Положителните страни и елементи на научните приноси в дисертационния труд могат да бъдат изведени в няколко посоки.

Първо, тази особена форма на криминалистически изследвания, каквато е СПЕ, е разгледана в нашата криминалистическа литература за първи път така всеобхватно, систематизирано и цялостно.

Извършената широка и задълбочена научно-изследователска работа, последователност и системност на проблемите, обосноваването и логичността на изложените аргументи и съображения, направените изводи са самостоятелни оригинални решения. Предложенията сами по себе си

характеризират възможностите на дисертанта за самостоятелно научно изследване, които той е реализирал в разработката.

Второ, изследването е дало възможност на автора да постави интересни и оригинални проблеми, да формулира обобщения и изводи за СПЕ, като по този начин се постига системно и цялостно познание за тази категория криминалистически изследвания, които неминуемо ще се реализират и в практиката.

Трето, основателно дисертантът полага усилия да изясни механизма, структурата и съдържанието на СПЕ, с оглед на това и да формулира интересни изводи относно различните утвърдени методи, приложими в световната практика при извършването на СПЕ.

Така например графологията години наред бе поставяна на подсъдимата скамейка не само от криминалистите, творящи и работещи в социалистически страни. Философи, историци и психолози, криминалисти от западните страни са били съдници на нейната историческа роля в развитието на СПЕ. За едни тя е необходим етап във формирането на съвременните СПЕ, за други е направо лъжеучение и извор на окултни практики, за атеистите е вдъхновение за еретични учения. За автора на дисертационното изследване тя е едно от проявленията на творческа активност, което може в определени части да бъде приложимо в СПЕ.

Четвърто, механизмът и съдържанието на СЕ са уредени чрез съответните закони, постановления и наредби. Това са ЗСВ, НПК, ЗМВР, Постановление № 111 на МС, Наредба № 1/16.01.2008 г. на ВСС. Авторът изяснява тяхната регулираща роля и значение за точното съдържание и процесуални възможности при използването им в наказателното производство, като прави и критически анализ на тези от тях, които според него трябва да бъдат усъвършенствани, като тези предложения са добре обосновани и прецизирани.

Пето, съществен интерес представлява и позоваването, и критическият анализ на практиката по извършване на СПЕ, като прави и оригинални обобщения, изводи и предложения.

Като обща констатация следва да се отбележи, че изложението е прегледно, логично и ясно. Съобразявайки се с направените му бележки и препоръки при обсъждане на ръкописа в разширената катедра „Публичноправни науки и публичен мениджмънт“, мога с удовлетворение да отбележа, че дисертантът е усъвършенствал рецензирания труд като особено това е забележително в първа и втора глава, където са преодоляни някои

несъвършенства и пропуски по разглежданата тематика.

Конкретните приносни елементи се изразяват в редица констатации и изводи. Ето някои от тях:

- Дисертантът прецизно проследява пътя на развитие на СПЕ във времето. С вещина и научен хъс той успява да ни убеди, че СПЕ е в ползването на съдебното производство още в дълбока древност и че макар и бавно, понякога пипнешком едни от най-големите личности в световната история са успели да го превърнат в научен способ, използван и днес при решаването на множество съдебни дела.

Този преглед му дава възможност да направи аргументиран извод, че само с приложението на комплексния подход позволява да се прави количествена и качествена оценка на идентификационните общи и частни признаци, които са проява на почерка и чрез които може да се правят идентификационни изследвания за установяване тъждеството на пишещия.

- В дисертационния труд правилно е изведен и изводът, че независимо от широкото приложно поле на СПЕ в наказателното производство, те подлежат на усъвършенстване и обективизиране. Това според автора е възможно чрез актуализиране, което може да бъде постигнато, като се съобрази със съществуващите международни стандарти, утвърдени в практиката на водещите европейски страни и САЩ, за управление и контрол на качеството в съответните криминалистически лаборатории.

- Експертната дейност в НИКК-МВР в момента подлежи на акредитация по утвърдения в ЕС стандарт ISO/IEC 17025. Позицията на дисертанта по този въпрос е категорична – тя трябва да се разпространи и в дейността, свързана със СПЕ. Освен това той посочва и какво реално трябва да се извърши, за да се осъществи това негово предложение. Тези препоръки са точни, изпълнени с научно и практическо съдържание, и несъмнено биха позволили да се повиши качеството на СПЕ. Принос на автора е и това, че част от тези предложения той вече практически е реализирал в дейността на вещите лица по СПЕ. За това свидетелстват публикуваните от него: „Ръководство за извършване на съдебно-почеркова експертиза с идентификационна цел” I част, С, 2010 г., както и преподаването му на своите виждания, отразени в дисертацията и тяхното популяризиране чрез курсове за обучение на вещи лица и новоназначени експерти в системата на МВР.

- Категорично авторът взема становище и по въпроса, свързан с квалификацията, обучението и изграждането на качества в състава на вещи

лица, които извършват СПЕ. Като общ извод в тази насока мога да посоча, че изследваното по този въпрос в дисертацията и направените предложения са правилни. Липсват в него някои детайли, които считам, че се дължат на факта, че авторът не е бил пряко ангажиран в обучението на експерти в областта на криминалистическите знания, което се осъществява в Академията на МВР.

Посочените положителни страни и приноси моменти в дисертацията са лично дело на дисертанта. Те са резултат от обширни и задълбочени проучвания и на личния опит на Добрин Несторов, склонността, нагласата, способността за научни изследвания, които той добросъвестно анализира, критично оценява, предлага оригинални изводи, решения и предложения.

От дисертацията вече са публикувани:

1. Възникване и развитие на научните методи в криминалистическото изследване на почерка. Трудове на НИКК, 2007г.

2. АБВ – Компютърна система за статистическа оценка на частните идентификационни признаци при криминалистическо изследване на почерка, Кибернетика и информационни технологии, ИИТ – БАН, кн. II, 2008 г. (в съавторство)

3. Ръководство за определяне строежа на буквените и цифровите знаци в българския език за нуждите на съдебно-почерковата експертиза, НИКК – МВР, 2009 г. (в съавторство)

4. A computer System for Graphometric Handwriting Analysis, International Conference on Computer Systems and Technologies, Rousse, Bulgaria, 18-19 June 2009 (в съавторство)

5. Ръководство за извършване на съдебно-почеркови експертизи с идентификационна цел – I част, НИКК – МВР, 2010 г.

Под печат е: „Необходимост и условия за акредитация на съдебно-почерковата експертиза”, Научни известия, ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград.

В дисертационния труд се съдържат и някои непълноти и неточности. В тази връзка бих могъл да направя няколко възражения, критични бележки и препоръки към дисертанта.

Първо, в дисертацията е подмината без коментар практиката на съдилищата у нас, а те са възложители и „консуматори” на СПЕ. Именно при тях рефлексират всички проблеми, свързани с този вид изследвания. Авторът обаче не е включил в своето изследване тяхната богата практика и

изискванията, които имат съдилищата към работата на експертите по СПЕ.

Тази непълнота той може да запълни в бъдещи публикации по изследваната от него тематика и това, аз съм убеден, че ще бъде извършено от него.

Второ, липсата на научна информация за организацията на СПЕ у нас до 1956 г. обективно не е позволило на автора да направи подробен и задълбочен анализ на периода 1878-1956 г., макар че безспорно тя е съществувала през това време. Този пропуск е преодолим и напълно във възможностите на автора, стига той да бе подложил на изучаване и анализ архивните дела, в които са извършвани СПЕ, и чрез които косвено би установил не само методите, които са били приложими през тези години, но и да установи практиката по организацията им.

Трето, трябва да отбележа, че обучението на курсанти и слушатели през годините във ВСШ, ВИ, ВИПОНД-МВР и Академията на МВР има за цел не само да се „запознаят ... с материалите като потенциални бъдещи възложители (следователи, прокурори, съдии). По-специални знания са се добивали само в рамките на допълнителни кръжоци и семинари.” (с. 66). Правилно е заключението на дисертанта, че са обучавани органи на разследването, но наред с тях последователно, даже и в настоящия момент се обучават експерти в областта на криминалистическите специални знания, в това число и по СПЕ. Курсовете са били и тримесечни, и 40-дневни, и 30-дневни. Макар и недостатъчно по обем на материята специални знания в областта на СПЕ получават и курсантите, които завършват бакалавърска степен на обучение.

Посочените недостатъци и направените критични бележки не бива да внасят съмнение в положителната оценка на дисертационния труд.

Като цяло научното значение на изследването с оглед на позитивното и цялостното изясняване на тази своеобразна форма на криминалистическо изследване може да се приеме, че се запълва една действителна празнота в нашата криминалистическа наука и трудът представлява несъмнен принос в усъвършенстване на теорията и практиката по СПЕ. Създадени са нови определения, класификации и конструкции, потвърдени са съществуващи факти, които утвърждават СПЕ като съществена част от основните способности за доказване в наказателното производство, каквито са съдебните експертизи.

## **ЗАКЛЮЧЕНИЕ:**

Мога да заявя категорично, че дисертационният труд на Добрин Младенов Несторов на тема „Критерии за повишаване ефективността на съдебно-почерковите експертизи за нуждите на наказателния процес” отговаря напълно на Закона за академичното израстване и Правилника за неговото приложение.

Поради това *ex fide bona* препоръчвам на Научното жури при Правно-историческия факултет на Югозападен университет да даде на Добрин Младенов Несторов образователна и научна степен „доктор” по научната специалност 05.05.17 Наказателен процес.

22.08.2011 г.  
гр. София

Рецензент:...../п/.....  
/проф. Ив. Боев, д-р/